

УДК: 332: 341.233.1

**ПОБУДОВА СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У
НАФТОГАЗОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ З УРАХУВАННЯМ ГАЛУЗЕВОЇ
СПЕЦИФІКИ****Стрекаль О. О.***Київський національний університету ім. Т. Шевченка*

У статті викладено результати досліджень щодо механізмів побудови та впровадження системи внутрішнього фінансового контролю у нафтогазовій організації з урахуванням специфіки її діяльності із застосуванням методів синергетичного та системного підходів, а також з використанням механізмів біфуркації та адаптації. На підставі проведеного дослідження запропоновано синергетичний концепт побудови системи внутрішнього фінансового контролю на нафтогазовому підприємстві з урахуванням сучасних умов економічного розвитку. Використання запропонованого автором концепту дасть змогу мінімізувати існуючі та потенційні комплаєнс-ризики нафтогазового підприємства. Побудова системи фінансового контролю з урахуванням даних автором рекомендацій допоможе посилити позиції підприємства на етапі становлення і розвитку ділових відносин з третіми особами, такими як кредитні рейтингові агентства, потенційні покупці / інвестори, кредитори, страхові компанії, контрагенти і бізнес-партнери, а також нівелювати репутаційні ризики підприємства.

Ключові слова: система внутрішнього фінансового контролю, нафтогазове підприємство, комплаєнс.

UDC: 332: 341.233.1

**DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL INTERNAL CONTROL
SYSTEM IN GASOIL ORGANIZATION WITH THE INDUSTRY
SPECIALIZATION****Strekal O.***Kyiv National University namrd after Taras Shevchenko*

The article presents the research results of structure on the financial internal control system in gasoil organization with the industry specialization based on synergistic and systematic approach using the mechanisms of adaptation and bifurcation. Based on the study it is suggested the synergistic concept of internal financial control system for the oil and gas company, considering the current conditions of economic development. The use of the concept proposed by the author could help to minimize existing and potential compliance risks of oil and gas companies. Construction of financial control system includes data from the author recommendations and will help to strengthen the position on the stage of formation and development of business relationships with third parties, such as credit rating agencies, potential buyers / investors, lenders, insurance companies, contractors and business partners, as well as to neutralize reputation risks of the company.

Keywords: internal control system, the oil and gas company, compliance.

Актуальність проблеми. Постійна зміна законодавства, зростання мінливості бізнес-середовища, підвищення всіх рівнів ризиків підприємства актуалізують питання щодо побудови ефективної системи внутрішнього фінансового контролю (далі по тексту - СВФК) у нафтогазовій організації (далі за текстом - НГО) з урахуванням специфіки її діяльності, обсягів бізнесу, розміру займаної ніші ринку, автоматизації операційних процесів та інше. У теорії і практиці існує безліч концепцій особливостей побудови системи внутрішнього фінансового контролю на підприємстві, однак відкритим залишається питання в частині побудови такої системи на підприємствах, що функціонують в нафтогазовій галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та невирішені частини проблеми. Питання особливостей побудови СВФК в організації досліджували вітчизняні [1,2,4,5,7,8,12,13,23] та іноземні дослідники [3,6,10,11,14,17-22], а також компанії, які застосовують в практичній діяльності свої механізми побудови даної системи [9,15,16,24]. Однак, незважаючи на суттєві результати, отримані вищеозначеними вченими та компаніями, сьогодні недостатньо розробленими залишаються питання побудови такого роду системи на підприємствах, які функціонують у нафтогазовій області.

Метою статті є аналіз теоретичних підходів і подальше удосконалення сутності і понятійного апарату внутрішнього фінансового контролю у НГО з урахуванням специфіки її діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення особливостей побудови системи внутрішнього фінансового контролю проаналізуємо правову дефініцію поняття «СВФК» різних дослідників, а також організацій, зазначену в таблиці 1. Аналізуючи кожне з даних визначень, можна виявити три основні особливості, притаманні даним дефініціям, а саме: відповідність вимогам чинного законодавства (compliance), надання достовірної фінансової звітності (reliable financial reporting), ефективне використання ресурсів для досягнення цілей організації.

За результатами аналізу вищезазначених дефініцій автором виявлено три основні компоненти СВФК, завдяки яким автором сформовано власне судження про визначення поняття «СВФК», під яким рекомендується розуміти процес, організований на підприємстві для забезпечення відповідності вимогам чинного законодавства та внутрішніх процедур підприємства (політики «комплаєнс») з метою ефективного використання ресурсів для досягнення цілей організації та надання достовірної фінансової звітності.

Таблиця 1. - Аналіз правових дефініцій поняття «СВФК»

№ з/п	Автор	Визначення	Основні характеристики, виявлені за результатами проведеного автором аналізу		
			Відповідність вимогам чинного законодавства	Надання достовірної фінансової звітності	Ефективне використання ресурсів для досягнення цілей організації
1	Компанія BakerTilly	Система процедур для персоналу, покликана забезпечити облік і використання активів виключно у бізнес-цілях; виконання вимог законодавства, та надання достовірної фінансової звітності [24].	☒	☒	☒
2	Адамс Н., Козенкова Т.	Процес, який забезпечує адекватність функціонування керованого об'єкту управлінських рішень, здійснених і направлених на успішне досягнення цілей [11, с.12].			☒
3	Любовцева Є.Г.	Функція управління, яка дозволяє швидко виявити і усунути (або звести до мінімуму) умови і фактори, які не сприяють ефективному управлінню та досягненню мети [17, с. 56].	☒		☒
4	Котов В.В.	Контроль за поведінкою фінансової документації, її відповідності зі стандартами та правилами [18, с.110].	☒		
5	Осадчий Е.А., Ахметшин Е.М.	Система організації всіх існуючих процедур, спрямованих на виявлення, виправлення і запобігання істотних помилок та перекручень, які можуть виникнути у фінансовій звітності [20, с.392].		☒	
6	Агапцов С.А.	Контроль, який забезпечує належне виконання співробітниками нижнього рівня підпорядкування рішень органів вищого рівня та забезпечує контроль і управління фінансовими ресурсами [10, с.36].		☒	
7	Стеблянко О.Л.	Сукупність управлінських дій, які здійснюються суб'єктами внутрішнього контролю для впливу на ризик та досягнення визначених цілей [8, с.305].			☒
8	Комітет спонсорських організацій комісії Тредвея (COSO)	Процес, що здійснюється менеджментом та іншим персоналом організації, призначений для забезпечення «розумної впевненості» щодо досягнення цілей у наступних категоріях: ефективність і продуктивність операцій; надійність фінансової звітності; дотримання законів і правил [15, с. 3].	☒	☒	☒
9	Міжнародний інститут внутрішніх аудиторів (IIA)	Незалежна, об'єктивна діяльність з надання впевненості та консультаційних послуг, що має приносити користь організації та покращувати її діяльність; допомагає організації досягати поставлених цілей за допомогою системного, упорядкованого підходу до оцінки і підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю, і корпоративного управління [16].		☒	☒
10	Міжнародна федерація професійних бухгалтерів (International Federation of Accountants)	Процес, який визначається і на який впливають особи, наділені повноваженнями управління, а також інший персонал, який надає обґрунтовану впевненість щодо досягнення цілей суб'єкта господарювання стосовно достовірності фінансової звітності, ефективності діяльності та дотримання застосованих законів та нормативних актів [9, с.304].	☒	☒	☒
11	Гетьманець О. П.	Невід'ємна частина системи регулювання, метою якої є виявлення на найбільш ранній стадії відхилень від прийнятих стандартів і порушень принципів законності, ефективності й економії використання матеріальних ресурсів для того, щоб мати можливість вжити коригуючі заходи, а в окремих випадках, притягти винних до відповідальності, отримати компенсацію за заподіяну шкоду або вжити заходів для запобігання або скорочення таких порушень у майбутньому[5, с. 15].	☒		☒
12	Андрійко О. Ф.	Перевірка відповідності діяльності учасників суспільних відносин встановленим у суспільстві приписам, у межах яких вони мають діяти з метою виявлення результатів впливу суб'єктів на об'єкт, допущених відхилень від прийнятих вимог, діючих принципів організації і регулювання, причин цих відхилень, а також визначення шляхів подолання наявних перешкод для ефективного функціонування всієї системи [1, с. 8].	☒		☒

Джерело: розроблено автором на основі [1,5,8-11,15-18,20,24].

При розробці ефективної СВФК керівництво організації, як правило, переслідує такі цілі:

1. Забезпечення надійною інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень і забезпечення успішного управління організацією. Наприклад, у випадку виникнення ситуації падіння попиту на вироблену продукцію, необхідно своєчасно проаналізувати інформацію про причини падіння попиту для розробки необхідних заходів реагування на такого роду ситуацію [12, с.7].

2. Збереження активів, документів і реєстрів організації. Матеріальні активи організації повинні бути захищені надійною системою контролю з метою запобігання їх викраденню, нецільового використання чи випадкового знищення.

3. Забезпечення ефективності господарської діяльності з метою уникнення примусових витрат в усіх сферах економічної діяльності, а також для запобігання неефективному використанню всіх інших ресурсів. У деяких випадках вартість досягнення двох вищезазначених цілей перевищує потенційно оцінений прибуток підприємства, отриманий у результаті досягнення таких цілей. У зв'язку з чим цілі, викладені в перших двох пунктах можуть, на перший погляд, здатися неефективними [21, с.55].

Слід також зазначити, що для ефективної організації СВФК необхідно виділити її основні елементи, до яких, на думку автора, було б доцільно віднести наступні:

1. Моніторинг і виявлення невідповідностей у діяльності підприємства;
2. Аналіз та оцінка ризиків;
3. Інформація та взаємодія;
4. Здійснення контролю та розподіл повноважень;
5. Управлінський контроль і культура контролю.

Для того, щоб визначити невідповідності у фінансово-господарській діяльності підприємства, а також оцінити на кількісному та якісному рівні ефективність функціонування СВФК прийнято використовувати різноманітні методи, які, на думку автора, було б доцільно об'єднати в такі групи:

1. Формальні методи (а саме, візуальний огляд, зустрічні перевірки, метод відповідності, аналітичний та нормативний методи, метод вивчення законності господарських операцій);
2. Методи контролю (до яких відносяться ревізії, внутрішні і зовнішні інспекції та аудити);
3. Методи фактичної перевірки (інвентаризації);
4. Інформативні методи (хімічний та технологічний аналізи продуктів; контроль виробництва; контрольні вимірювання);
5. Комплаєнс-методи (комплаєнс-аудит, синергетичний та системний підходи).

На думку Малка Є. В. формальний метод полягає у контролі обґрунтованості та правомірності складених в організації документів, таких як відповідність до встановленої форми, наявність підписів, їх достовірність, наявність пломб, печаток, правильність результатів тощо [19, с.33].

СВФК забезпечує контроль над виробництвом та господарською діяльністю з боку організації. Така система спрямована на зміцнення фінансового стану організації та підвищення її ефективності. Внутрішній контроль може здійснюватися або шляхом організації власного підрозділу, який входить до організаційної структури підприємства, або із залученням зовнішніх незалежних організацій. Зовнішній контроль за ефективністю СВФК здійснюється державними органами, незалежними агентствами та банківськими установами (у випадку, якщо підприємство використовує у своїй діяльності позикові кошти).

При цьому дуже важливо розуміти, що основний документ по кожному з перерахованих вище методів внутрішнього фінансового контролю (такі, як наприклад, акт або звіт) повинен містити не тільки перелік невідповідностей у фінансово-господарській діяльності. Цей документ повинен бути в якості основи для формування та формулювання правильних висновків про якість, законність, доцільність роботи об'єкту, а також бути основою для розробки та впровадження реальних пропозицій, рекомендацій, приписів щодо усунення виявлених порушень та вжиття заходів щодо покарання співробітників, відповідальних за існуючі невідповідності [23, с.8].

Деякі методи використовуються для проведення фінансового контролю, до якого традиційно можна віднести нагляд, огляд, перевірку,

аудит та інші. На думку Бутинець Ф.Ф. та Бутинець Т.А. в науці контролю велике значення має пошук відхилень і порушень, ретельний опис і вивчення даних документів та інших доказів здійснених фактів як теперішнього, так і минулого. В процесі дослідження явищ широко застосовується збір інформації про достовірність, законність і ефективність операцій, їх систематизацію й аналіз, а також різні види спостережень та опитувань з метою вироблення відповідних рекомендацій [4, с. 21].

Таким чином, слід зазначити, що основним методом здійснення попереднього і поточного контролю є візуальний огляд. Такі інспекції не оформляються у вигляді актів чи звітів. Весь процес зводиться до переліку фактів у письмовій або усній формі з метою запобігання або призупинення незаконного бізнесу, а також незаконних фінансових операцій.

СВФК призначена для мінімізації ризиків помилок на підприємстві, а також фактів зловживань службовим становищем з боку співробітників. Ефективність управління буде зростати, у тому числі, зі зростанням відповідних компетенцій та повноважень керівника служби безпеки організації. У зв'язку з цим, доцільно використовувати матрицю організаційної структури підрозділу внутрішнього контролю. Це означає, що інтеграція співробітників служби безпеки (або надання спеціальних повноважень існуючим співробітникам) у кожному відділі має проводитися відповідно до описаних та впроваджених в організації бізнес-процесів. При цьому першочерговим завданням ефективного впровадження СВФК в організації є розуміння співробітниками організації необхідності впровадження такого роду системи [22].

На думку Дороша Н.І. для запровадження ефективної СВФК на підприємстві має існувати така організаційна структура господарської системи, яка б чітко визначала існуючі форми повноважень і підпорядкованості. Для виконання своїх функцій працівники підприємства повинні однозначно розуміти свої повноваження і відповідальність, необхідно конкретно вказувати підлеглисть, посаду, описи робіт з деталізацією обов'язків і відповідальності кожного працівника, включаючи службовців і обслуговуючий персонал, рівень відповідальності. Обізнаність персоналу щодо його функцій та контроль за його роботою дають певний рівень упевненості в правильному здійсненні ділових операцій. Мають існувати ліміти повноважень, особливо щодо

замовлення товарів і послуг, підпису грошових чеків, зберігання грошей, прийому на роботу, санкціонування інших операцій [7, с. 97].

Специфікою діяльності НГО є насамперед відчутність активів, яка розраховується як співвідношення основних засобів до сумарних активів, і таким чином негативно впливає на обсяги фондування НГО за рахунок позикових коштів у нафтовій галузі [2, с. 310]. Також даний факт підтверджується теорією агентських витрат, а саме зворотною залежністю обсягів застави компанії до агентських витрат з контролю над менеджментом організації з боку її акціонерів [6, с. 59]. Тобто боргові зобов'язання організації за вищевказаною теорією дають можливість зменшити агентські витрати при виникненні конфлікту інтересів між акціонерами та ТОП-менеджментом, і як наслідок, боргові зобов'язання є більш кращими при низькому значенні показника відчутності активів. Також важливо враховувати при побудові СВФК в діяльності НГО фактор сезонних коливань. Вплив на видобуток нафти і газу чинника, пов'язаного зі збереженням впливу сезонних коливань температури закачуваної води на вироблення запасів нафти. При цьому на думку Блінової У.Ю. втрати від накопиченого видобутку нафти в даній ситуації складають за підрахунками експертів до 0,3-1 відсотків від обсягів загального видобутку [3, с.63].

Також досить важливим моментом в умовах кризи є те, що в організації для належного контролю за витратами підприємства та їх обліку в балансі служба фінансового контролю і планування повинна бути відокремлена від служби бухгалтерського обліку (бухгалтерії). При здійсненні внутрішнього контролю основна увага повинна бути зконцентрована на центрах відповідальності на чолі з їх керівниками, які несуть відповідальність за результати. Большаков Н. і Ентс Г. стверджують, та автор погоджується з твердженням про те, що контроль витрат займає центральне місце в СВФК, а їх невиправдане зростання чинить негативний вплив на фінансові показники компанії а також знижує конкурентоспроможність продукції, яка в кінцевому підсумку може призвести до банкрутства підприємства [14, с.45].

Таким чином, залежно від мети внутрішнього контролю це поняття умовно можна розділити на дві основні області: внутрішній аудит та внутрішньовиробничий контроль. У той час як перша лінія внутрішнього аудиту є прерогативою внутрішніх аудиторів та бухгалтерів, за іншим

напрямом, яке включає у себе операційну діяльність та оптимізацію управління, основним фокусом є контроль над управлінням витратами, обсягами продажів і прибутку, що здійснюється керівниками та менеджерами різних рівнів організаційної структури [13, с.67].

За результатами проведеного аналізу з використанням синергетичного підходу і методів адаптації та біфуркації автором розроблено синергетичний концепт особливостей організації СВФК у НГО з урахуванням галузевої специфіки, зазначений на рисунку 1.

Основна сутність концепту полягає в тому, що побудова СВФК у НГО повинна здійснюватися із використанням наступних заходів.

Контролю керівництва підприємства за дотриманням вимог чинного законодавства;

1. Ефективного розподілу обов'язків між співробітниками в процесі функціонування підприємства;

2. Контролю за функціонуванням системи управління ризиками;

3. Контролю за інформаційною безпекою та обміном інформацією;

4. Впровадження процедур внутрішнього контролю по кожному окремому бізнес-процесу підприємства;

5. Проведення моніторингу системи внутрішнього контролю;

6. Впровадження процедур внутрішнього аудиту з метою оцінки ефективності функціонування СВФК в цілому.

При цьому, під час впровадження СВФК у НГО повинні бути враховані наступні істотні фактори:

1. Розмір НГО (а саме, частка ринку, обсяг активів, структура зобов'язань тощо);

2. Типи та обсяги здійснюваних операцій (асортимент продукції, обсяги продажів нафтопродуктів, сезонність тощо);

3. Ризики, які виникають під час діяльності НГО;

4. Рівень централізації управління в діяльності НГО;

5. Рівень впровадження інформаційних технологій і сферу їх використання.

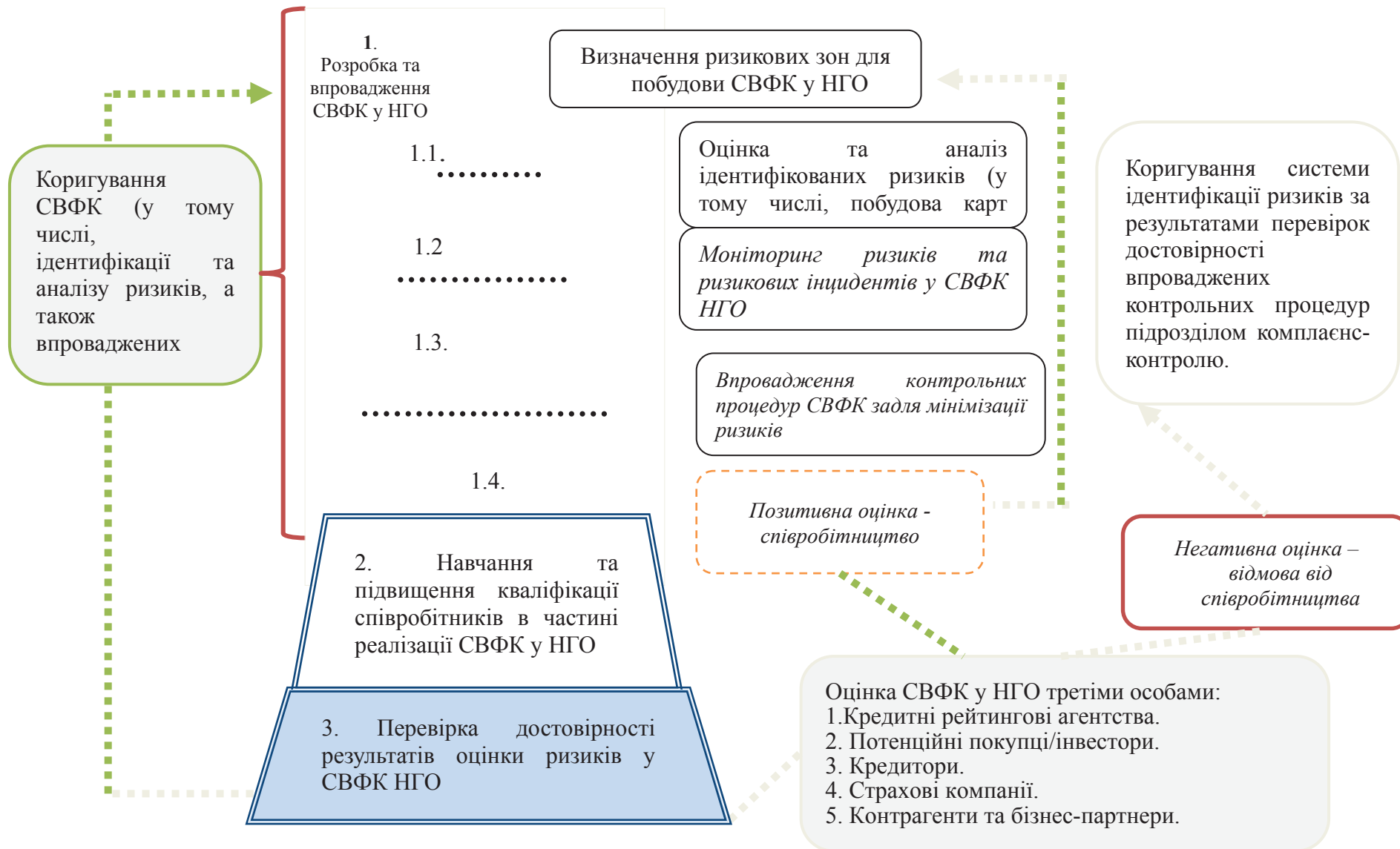

Рис.1. Синергетичний концепт побудови СВФК у НГО з урахуванням галузевої специфіки.

Джерело: власна розробка автора.

При цьому слід враховувати той факт, що не всі співробітники організації готові до змін і впровадження СВФК у НГО. Тому для мінімізації напруженості, яка може виникнути при організаційних змінах у зв'язку з впровадженням СВФК необхідно вжити низку заходів, пов'язаних з поширенням інформації про майбутні зміни і доведенням її до всіх учасників. Даний ризик можна нівелювати шляхом створення мережевої організації на рівні існуючої ієрархічної організаційної структури (наприклад, шляхом призначення лідерів з питань внутрішнього контролю, які будуть сполучною ланкою між підрозділом внутрішнього аудиту, комплаєнс-підрозділом і підрозділом НГО). Також слід спочатку провести навчальні заходи (семінари, тренінги тощо) для позначення цілей впровадження СВФК у НГО, а також ролі співробітників підприємства в даній системі.

Висновки. Таким чином саме при побудові СВФК у НГО з урахуванням вищезазначених факторів нівелюються ризики негативних наслідків, що виникають у зв'язку з особливостями нафтогазової галузі.

Також побудова системи з урахуванням даних рекомендацій допоможе посилити позиції підприємства на етапі становлення і розвитку ділових відносин з третіми особами, такими як кредитні рейтингові агентства, потенційні покупці / інвестори, кредитори, страхові компанії, контрагенти і бізнес-партнери. Слід також зазначити, що побудова ефективної СВФК дозволить нівелювати репутаційні ризики НГО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрійко О. Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Андрійко Ольга Федорівна. – К., 1999. – 378 с.
2. Бердников В.В. Контроллингбизнес-систем: проблемы, модели, развитие и опыт // Аудит и финансовый анализ. - 2012. - № 3. - С. 304—313.
3. Блинова У. Ю. Контроль в системеантикризисногоменеджмента // Аудит и финансовый анализ. - 2005.- № 1. - С. 60—65.
4. Бутинець Ф. Ф., Бутинець Т.А. Господарський контроль як наука і система знань // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2011. - №3. –Ч.1 (21). - С. 14-27.
5. Гетьманець О. П. Принципи державного контролю в бюджетному процесі // Фінансове право. – 2006. – № 1. – С. 15-21.

6. Гусева И. Б., Фалалеева Т.В. Повышение качества управления результатами предприятия с участием систем менеджмента и контроллинга // Качество, инновации, образование. - 2012. - № 4. - С. 55—60.
7. Дорош Н. І. Аудит системи внутрішнього контролю підприємства / Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2006. -№2 (5). - С. 95-108.
8. Стеблянко О. Л. Модель організації внутрішнього фінансового контролю в системі Держземагенства: адаптація закордонного досвіду // Вісник ЖДТУ. – 2013. - №2 (64). – С. 299-308.
9. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2004 року / пер.з англ. мови О.В Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик, Т.Ц. Шарашидзе, Л.Й. Юрківська, С.О. Куліков.- К.:ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2004. – 1028 с.
10. Agapsov, S. A. (2014). Financial control as an element of an effective management cycle. Public Service: Popular Science Journal, 1(87), 34-36.
11. Adams N., Kozenkova T. (2008). Organization of financial analysis and control in the group of companies. Financial Newspaper: International Financial Weekly Paper, 34(870), 12-13.
12. Andreeva, Yu. A. (2009). On the question of the relationship between the concepts of «control» and «supervision». Administrative Law and Procedure: Scientific, Practical and Information Publication, 2, 6-8.
13. Berezyuk V.I. (2012). Internal control and audit in the context of global crisis – necessity for the company. Bulletin of the Moscow University, 3, 65-69.
14. Bolshakov N., Ents G. (2010). Evaluating the effectiveness of financial control as a tool for social management. Problems of the Theory and Practice of Management: International Journal, 1, 41-49.
15. Internal Control – Integrated Framework. Executive Summary. (2013). The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.
16. International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (Standards). The Institute of Internal Auditors. Retrieved from -<https://na.theiia.org/>.....aspx
17. Lyubovtseva E. G. (2007). Place and role of internal control in the management of the organization. Internal control. Economic Analysis: Theory and Practice, 7, 55-59.
18. Kotov V. V. (2009). Public financial control in the USA: historical and legal aspects. Modern Law: Scientific Journal, 2, 08-112.
19. Malka E. V. (2011). Internal control of receivables in the commercial organization: theory and practice. International Accounting: Monthly Scientific, Practical and Theoretical Journal, 6(156), 29-36.

20. Osadchy E. A., Akhmetshin E. M. (2015). Development of the Financial Control System in the Company in Crisis. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. MCSER Publishing, 5S2, 390-398.
21. Vaneyev A. (2007). American control: Proetcontra. Management of the company: JCM *Journal of Company Management*, 11(78), 53-56.
22. Vasilev V. L., Akhmetshin E. M. (2014). The role of information and information technology in the management control function. *Biosciences Biotechnology Research Asia*, 11(3), 1469-1474.
23. Zubchenko L. A. (2010). Tax control in France. *Business and Banking*, 34(1015), 7-8.
24. Офіційний сайт компанії BakerTilly [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.bakertilly.ua/ru/page_113.htm.